

Jerzy Jendrośka
**UNECE regionunda ƏMTQ elementləri – praktiki
təcrübələr**

**Espo Konvensiyası və onun Strateji Ekoloji
Qiymətləndirmə ilə bağlı protokolunun Azərbaycanın
milli qanunvericiliyində tətbiqi**

2 Mart, 2015

Bakı, Azərbaycan

Mündəricat

- Fəaliyyətlər siyahısı
- İlk qiymətləndirmə işinə yanaşmalar
- Əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi metodları
- ƏMSQ hesabatı

Fəaliyyətlər

- Müxtəlif adlar
 - Fəaliyyətlər – Espoo Konvensiyası
 - Spesifik fəaliyyətlər – Orxus Konvensiyası
 - Layihələr – SEQ Protokolu və ƏMSQ direktivi
- Fəaliyyətlər siyahısı
 - 1 siyahı (Espoo və Orxus)
 - 2 siyahı (ƏMSQ direktivi və SEQ protokolu)

Layihənin tərifi

- Tərif (maddə. 1.2.(a):
 - tikinti işləri və ya digər qurğuların quraşdırılması işləri,
 - təbii landşafta təsir edən müdaxilələr, misal üçün yeraltı təbii sərvətlərin işlənməsi
- “Tikinti” tərifinin geniş mənalı olması
 - Mövcud yolları modernizasiyası (C-142/07 CODA)
 - Söküntü işləri (C-50/09, Commission v. İrlandiya)
- Digər müdaxilələr – misal üçün: meşəsalma və ya meşə ərazilərinin qırılması, dəmir-metal qırıntılarının saxlanması, intensiv balıq artırma fəaliyyətləri
- Layihə = „təklif edilən fəaliyyət” Orxus və Espoo Konvensiyaları çərçivəsində
- Dəyişikliklər və istismar müddətinin uzadılması

Qiymətləndirmə obyektı olan layihələr – maddə 4

- Ətraf mühit qiymətləndirmələr ətraf mühitə əsaslı şəkildə təsir edən layihələr üçün tələb olunur
- ƏMSQ direktivi üzrə qiymətləndirməyə tabe tutulan layihələr direktivin Əlavə 1 və Əlavə 2-sində sıralanmışdır
 - Əlavə 1-də sıralanmış layihələr – tərifə əsasən bu tip layihələrin ətraf mühitə əsaslı təsiri vardır və bu layihələr həmişə qiymətləndirmə obyektidir
 - Əlavə 2-də sıralanmış layihələr – bu siyahıda qeyd olunan layihələri (fəaliyyətləri) üzv ölkələr özləri müəyyən etməlidirlər ki (Əlavə 3-də qeyd olunmuş ilkin incələmə metodları və kriteriyaları üzrə) bu kimi fəaliyyətlərin ətraf mühitə əsaslı təsir vardır yoxsa yox

Espoo – Rivne nümunəsi (EIA/IC/CI/4)

- Komitə nəzərdə tutmuşdur ki, Konvensiya tərəfləri üçün təklif edilən fəaliyyətlər üzrə qərarı müəyyən bir müddət ərzində verməsi üçün bir çox səbəblər ola bilər. Bu səbəblər arasında komitə müəyyən edə bilər:
 - Təklif edilən fəaliyyətlər üzrə risklər;
 - Ətraf mühitdə baş verəcək dəyişikliklər;
 - Əhəlinin sığlığında baş verəcək dəyişikliklər;
 - İnsan sağlamlığına mümkün təsirlər;
 - Elmi biliklərin irəliləyişlər və tənzimləyici çərçivədə müvafiq dəyişmələr
 - Təsirlərin aradan qaldırılması ilə əlaqə dəyişikliklər
- Bundan sonraç nə vaxt ki qısa vaxt müddəti keçmişdir, onda tərəfdaş ölkə bu vaxtın uzaldılması ilə bağlı səbəbləri qiymətləndirməlidir.

Espoo – Rivne nümunəsi (EIA/IC/CI/4)

- Yuxarıdakıların əsasında Komitənin bu barədə fikri belə olmuşdur ki, Konvensiya obyektini təklif edilən fəaliyyət üzrə milli çərçivələrdə verilən qərar məhdud olan vaxtın uzadılması ilə bağlı olarsa (bu ya yeni lisenziya və ya mövcud lisenziyanın vaxtının uzadılması şəklində ola bilər), Konvensiya çərçivəsində səlahiyyətli qurumun təklif edilən fəaliyyəti icra etməsi üçün ayrı bir qərar olacaqdır. Bu kontekstdə bu fəaliyyətin yeni bir fəaliyyət və ya mövcud fəaliyyətdə ciddi dəyişiklik formasında olması az əhəmiyyət daşıyır.

Əlavə 2 fəaliyyətlərinin iqlin incələnməsi

- İlk incələmə metodları
 - Bəzi hallarda aparılır
 - Limitlər/kriteriyalar
 - qarışıq
- İlk incələmə kriteriyası (Əlavə 3)
 - Layihənin xarakteristikası
 - Layihənin yerləşmə yeri
 - Təsirin xarakteristikası
- İlk incələmənin müəyyən edilməsi (“ilk incələmə qərarı”)
 - Layihəni hazırlayan tərəfindən verilən məlumatlar əsasında (Əlavə 2 a)
 - Müəyyənləşdirmə - 90 günə qədər

İlkin incələmə – müxtəlif ölkələrdəki yanaşmalar

- 1 siyahı ƏMSQ üçün məcburi olan
- 2 siyahı
 - 1 siyahı ƏMSQ üçün məcburi olan
 - 1 siyahı fərdi incələmə obyektinə olan layihələr üçün
- Daha çox kateqoriya
- Siyahı yoxdur – yalnız fərdi yanaşma ilə incələmə

Əhatə dairəsinin müəyyən edilməsi

- ƏMSQ direktivində
 - Layihəni hazırlayan tərəfindən tələn olunduğu halda zəruridir (maddə 5.2)
 - Ətraf mühit üzrə qurumlarla məsləhətləşmələr aparılmalıdır
- Bir çox üzv ölkələrdə ƏMSQ proseduru məcburidir
- Əlavə 2 layihələri əksər vaxtlarda ilkin incələmə prosesi ilə birləşdirilir
- Prosedur üzrə nəticələr
 - ictimai iştirak təmin edilir (Oarxus)
 - Transsərhəd prosedurlar (Espoo)
 - ƏMSQ konsultantları üçün texniki tapşırıqlar

ƏMSQ sənədləşməsi – maddə 5 və Əlavə 4

- ƏMSQ hesabatı (2014-dən qabaq səhv mənə verən ad – “məlumatlar layihəni hazırlayan tərəfindən verilməlidir”)
- Keyfiyyətə nəzarət – maddə 5.3
- Maddə 5.3 və Əlavə 4 detalları
 - Layihənin təsviri (ərazi, dizayn və layihənin ölçüləri);
 - Əsaslı təsirlərin azaldılması və ya aradan qaldırılması üçün nəzərdə tutulan tədbirlərin təsviri;
 - Ətraf mühitə mümkün təsir müəyyən etmək üçün məlumatlar;
 - Layihəni hazırlayan tərəfindən mümkün alternativ fəaliyyət və ya tədbirlərin təsviri və həyata keçiriləcək tədbirin nəyə görə seçilməsinin izahatı
 - Texniki məlumatları özündə əks etdirməyən icmal

Keyfiyyətə nəzarət

- Müxtəlif ölkələrdəki yanaşmalar:
 - Ətraf mühit qurumları tərəfindən ƏMSQ/SEQ hesabatlarının klassifikasiya sistemi
 - Qurumlar tərəfindən səlahiyyətləndirmə
 - ƏMSQ/SEQ konsultantlarının akkreditasiyası
 - ƏMSQ/SEQ komissiyaları
 - Müstəqil qiymətləndirmə
 - ƏMSQ/SEQ konsultantlarının kvalifikasiyası üzrə qanunvericilikdə ümumi tələblər
- Müxtəlif yanaşmaların üstün/zəif cəhətləri və ictimai tenderə olan münasibət